

FƏXRİ SƏDRLƏR

Prof. Dr. Muhsin KAR

(Niğde Ömər Halisdəmir Universitetinin Rektoru)

Prof. Dr. Gauhar ALDAMBERGENOVA

(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universitetinin Rektoru)

Salavat Talgatoviç SAGİTOV

(M. Akmulla Başqırd Dövlət Pedaqoji Universitetinin Rektoru)

Prof. Dr. Nazim HÜSEYNLİ

(Bakı Avrasiya Universitetinin Rektoru)

TƏŞKİLAT KOMİTƏSİ

Niğde Ömər Halisdəmir Universiteti

Prof. Dr. Hikmet KORAS

(Təşkilat Komitəsinin Sədri)

Prof. Dr. Bekir ÇINAR

(Təhsil Fakültəsinin Dekanı)

Dr. Ögr. Üyəsi Çiğdem ŞAHİN

(Beynəlxalq Əlaqələr Şöbəsinin Müdiri)

Ögr. Gör. Perizat YERTAYEVA

(Müasir Türk Ləhcə və Ədəb. Kafedrası)

Prof. Dr. Fatih YÜCEL

(İqtisadiyyat Kafedrası)

Dos. Dr. Nevzat TOPAL

(Tarix Kafedrası)

Dr. Ögr. Üyəsi Bayram POLAT

(Türkçe ve Sosial Elmlər Təh. Kafedrası)

Arş. Gör. Turgay DÜĞEN

(Siyasət Elmi və Beynəlxalq Əlaqələr)

Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti

Prof. Dr. Tınıştık ERMEKOVA

(Filologiya Kafedrası)

Dr. Ulpan TÖLEUTAY

(Sosial və Gender Araşdır. İnstitutu)

Tursıngül KABİYEVA

(Mətbuat Bürosu)

Jandar ASANOV

(Mətbuat və İctima. Əlaq. Dep. Rəh.)

Dr. Janagül SULTANOVA

(Təhsil və Sosial Məsələlər Şöb. Sədri)

Adilhan ŞORABEK

(Mətbuat Bürosunun Sədri)

Aliya ÇANÇAROVA

(Elm Bölməsi)

Nurgül KALİYEV

(Filologiya Kafedrası)

Bakı Avrasiya Universiteti

Dos. Dr. Nigar HÜSEYNOVA

(Tədris İşləri Üzrə Prorektor)

Günhan HÜSEYNLİ

(Ümumi İşlər Üzrə Prorektor)

Dos. Dr. Mütəllib RƏHİMOV (Regionşünaslıq və

İqtisad. Fak. Dekanı)

Rəşad ALIYEV

(Beynəlxalq Əlaqələr Dep. Rəhbəri)

Dos. Dr. Səyavuş QASIMOV

(Elm və Beynəlxalq Əlaq. Üz. Prorektor)

Dos. Nərgiz HƏSƏNOVA

(Rektorun Müşaviri-İcra Apar. Rəhbəri)

Dos. Dr. Salman SÜLEYMANOV

(Filologiya Fakültəsinin Dekanı)

Zəminə RÜSTƏMBƏYLİ

(Ümumi Filologiya Kafed. Müəllimi)

ELMİ HEYƏT

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN

(Niğde Ömər Halisdemir Universiteti)

Prof. Dr. Selen DOĞAN

(Niğde Ömər Halisdemir Universiteti)

Prof. Dr. Ziya AVŞAR

(Niğde Ömər Halisdemir Universiteti)

Prof. Dr. Hatice İÇEL

(Niğde Ömər Halisdemir Universiteti)

Prof. Dr. Türkan BAYER ALTIN

(Niğde Ömər Halisdemir Universiteti)

Prof. Dr. Mustafa TALAS

(Niğde Ömər Halisdemir Universiteti)

Prof. Dr. Faruk ÇOLAK

(Niğde Ömər Halisdemir Universiteti)

Prof. Dr. Feyzan VURAL

(Niğde Ömər Halisdemir Universiteti)

Prof. Dr. Hatice İÇEL

(Niğde Ömər Halisdemir Universiteti)

Prof. Dr. Tınısbek QONIRATBAY

(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)

- Prof. Dr. Recep ÇİÇEK
(Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Tınıştık ERMEKOVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Jamal AŞİRBKOVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Sayra JİYEHBAYEVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Gülmira ABDRAŞİLOVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Bibigül İMANBEKOVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Gülnaz SALGARAYEVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Gaziza ŞOYBEKOVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Gauhar BAYTAŞEVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Ədalət TAHİRZADƏ
(Bakı Avrasiya Universiteti)
Prof. Dr. Gülzar İBRAHİMOVA
(Bakı Avrasiya Universiteti)
Prof. Dr. Həsən QULİYEV
(Bakı Avrasiya Universiteti)
Prof. Dr. Rüfət HÜSEYNZADƏ
(Bakı Avrasiya Universiteti)
Prof. Dr. Seyfəddin RZASOY
(Bakı Avrasiya Universiteti)
Prof. Dr. İkrəm QASIMOV
(Slavyan Universiteti)
Prof. Dr. Kamran ƏLİYEV
(AMEA Folklor İnstitutu)
Prof. Dr. Qara MƏŞƏDİYEV
(AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu)
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN
(Türk Dil Təşkilatı Başçısı)
Prof. Dr. Nazım H. POLAT
(Ankara Hacı Bayram Veli Universiteti)
Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK
(Ardahan Universiteti)
Prof. Dr. Ali Osman GÜNDOĞAN
(Muğla Universiteti)
Prof. Dr. Ahmet BURAN
(Fırat Universiteti)
Prof. Dr. Halit ÇAL
(Ankara Hacı Bayram Veli Universiteti)
Prof. Dr. Sami KILIÇ
(Fırat Universiteti)
Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL
(Mimar Sinan Universiteti)
Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK
(Ankara Hacı Bayram Veli Universiteti)
Prof. Dr. Murat ÇEMREK
(Necmettin Erbakan Universiteti)
Prof. Dr. Nevzat ŞİMŞEK
(Dokuz Eylül Universiteti)
Prof. Dr. Haluk ALKAN
(İstanbul Universiteti)
Prof. Dr. Ayabek BAYNİYAZOV
(Ardahan Universiteti)
Prof. Dr. Hayati BEŞİRLİ
(Qırğızstan Türkiyə Manas Universiteti)
Prof. Dr. İrfan MORİNA
(Priştina Universiteti)
Prof. Dr. Berikbay SAGINDIQUULI
(El Farabi Qazax Milli Universiteti)
Prof. Dr. Anar SALQINBAY
(El Farabi Qazax Milli Universiteti)
- Prof. Dr. Lazzat QOJAYEVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Aynagül QAYIPBAYEVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Jarqmbike SÜLEYMANOVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Möldir ORAZALİYEVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Nargiza BALTABAYEVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Saraş QONIRBAYEVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Gülnar MURATBAYEVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Tursınay BAYNAZAROVA
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
Prof. Dr. Mahmud ALLAHMANLI
(Bakı Avrasiya Universiteti)
Prof. Dr. Mayıl ƏSGƏROV
(Bakı Avrasiya Universiteti)
Prof. Dr. Mənsim MƏMMƏDOV
(Bakı Avrasiya Universiteti)
Prof. Dr. Səyavuş TALİŞLI
(Bakı Avrasiya Universiteti)
Prof. Dr. Fəxrəddin VEYSƏLLİ
(Azərbaycan Dillər Universiteti)
Prof. Dr. Rövşən CAVADOV
(Bakı Dövlət Universiteti)
Prof. Dr. Yadulla HƏSƏNLİ
(Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti)
Prof. Dr. Darhan KİDIRALİ
(Beynəlxalq Türk Akademiyasının Başçısı)
Prof. Dr. Fatma AÇIK
(Gazi Universiteti)
Prof. Dr. İbrahim MARAŞ
(Ankara Universiteti)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN
(Necmeddin Erbakan Universiteti)
Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN
(Erciyes Universiteti)
Prof. Dr. Yıldırım ÖZBEK
(Akdeniz Universiteti)
Prof. Dr. Mustafa ÜNAL
(Erciyes Universiteti)
Prof. Dr. Alimcan İNAYET
(Ege Universiteti)
Prof. Dr. Birol AKGÜN
(Ankara Yıldırım Beyazıt Universiteti)
Prof. Dr. Mehmet ŞAHİN
(Polis Akademiyası)
Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER
(İstanbul Universiteti)
Prof. Dr. Mehmet Bülent ULUDAĞ
(İzmir Katip Çelebi Universiteti)
Prof. Dr. Selçuk DUMAN
(Giresun Universiteti)
Prof. Dr. Tsəndin BATTULIK
(Monqolustan Dövlət Universiteti)
Prof. Dr. Elena OGANOVA
(Moskva Dövlət Universiteti)
Prof. Dr. Chong-Jin OH
(Hankuk Universiteti)
Prof. Dr. Sənim QOJAYEVA
(L.N. Gumilev Avrasiya Milli Universiteti)
Prof. Dr. Gülbanu QOSIMOVA
(Abay Qazax Dövlət Pedaqoji Universiteti)
Prof. Dr. Ramiya YARULLİNA YILDIRIM
(İnönü Universiteti)

- Prof. Dr. Serik NEGİMOV
(L.N. Gumilev Avrasiya Milli Universiteti)
- Prof. Dr. Şaban NAZLIOĞLU
(Pamukkale Üniversitesi)
- Dos. Dr. Mehmet EKİZ
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Recep ÖZKAN
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. M. Serkan TAFLIOĞLU
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Sercan DEMİRGÜNEŞ
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. E. Hüseyin ÇETENAK
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Ramis KARABULUT
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Abikey ARMAN
(Qazax Qızlar Pedaqoji Milli Universiteti)
- Dos. Dr. Səyavuş QASIMOV
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. Elmira MƏMMƏDOVA –KEKEÇ
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. Fərəh CƏLİL
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. Seyfeddin ALTAYLI
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. Səadət ŞIXIYEVA
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. Murtəza HƏSƏNOĞLU
(Azərbaycan Respub. Prez. yanında DİA)
- Dos. Dr. İbrahim Kaplan
(Çukurova Universiteti)
- Dos. Dr. İdris Nebi UYSAL
(Karamanoğlu Mehmetbey Universiteti)
- Dos. Dr. Liubovi CHIMPOESH
(Moldova Elmlər Akademiyası)
- Dos. Dr. Ergin JABLE
(Pristina Universiteti)
- Dos. Dr. Serhat ERKMEN
(Jandarma və Sahil Mühafizəsi Akademiyası)
- Dos. Dr. Ali ASKER
(Karabük Universiteti)
- Dos. Dr. Hüseyin AĞIR
(Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)
- Dos. Dr. Ahmet ŞAHBAZ
(Necmettin Erbakan Üniversitesi)
- Dr. Şerubay QURMANBAYULI
(Qazax Milli Elmlər Akademiyası)
- Dr. Ögr. Üyəsi F. Özlem ALPER
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Suk Kyeong KANG
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Fatma ERTÜRK
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Resul BAĞI
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Atilla JORMA
(Beynəlxalq Vizyon Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Yakup ÖMEROĞLU
(Gazi Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Bağdagül MUSA
(İordaniya Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Elsev BRİNA LOPAR
(Ukshin Hoti Prizren Universiteti)
- Dos. Dr. Timur VURAL
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Onur KÖKSAL
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Elvan YALÇINKAYA
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Salih ÖZKAN
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Mehmet DEMİRAL
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Serkan Ercan BAĞÇECİ
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dos. Dr. Nigar HÜSEYNOVA
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. İslam SADIQ
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. Mutəllim RƏHİMOV
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. Nazilə ABDULLAZADƏ
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. Sevda RZAYEVA
(Bakı Avrasiya Universiteti)
- Dos. Dr. Yasin QARAMƏMMƏDLİ
(Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti)
- Dos. Dr. Adem ÖGER
(Nevşehir Hacı Bektaş Veli Universiteti)
- Dos. Dr. İryna M. DRYGA
(A. Kırımski Şərqsünaslıq Ar. İns., UMİA)
- Dos. Dr. Marija DHİNDJİC
(Serbiya Elmlər və Sənət Akademiyası)
- Dos. Dr. Vakur SÜMER
(Hoca Ahmet Yesevi Türk-Qazax Univer.)
- Dos. Dr. Cıldız İSMAİLOVA
(Karabük Universiteti)
- Dos. Dr. Anar SOMUNCUOĞLU
(Hacettepe Universiteti)
- Dos. Dr. Çolpan ÇETİN
(Ardahan Universiteti)
- Dos. Dr. Tayfur BAYAT
(İnönü Universiteti)
- Dr. Erden QAJIBEK
(Ahmet Baytursınlı Dilçilik İnstitutu)
- Bijomart QAPALBEK
(Qazax Dili İnkişafı İnstitutu)
- Dr. Ögr. Üyəsi Hünkar GÜLER
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Kerem GÖKTEN
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Lokman ZOR
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Songül OMUR
(Niğde Ömer Halisdemir Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Shurubu KAYHAN
(İstanbul Kültür Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Hakan YALAP
(Nevşehir Hacı Bektaş Veli Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyesi Haktan BİRSEL
(İzmir Katip Çelebi Universiteti)
- Dr. Ögr. Üyəsi Nuran MALTA-MUHAXHERİ
(Pristine Universiteti)
- Dr. Ablet SEMET
(Göttingen Georg-August Universiteti)

DELIORMAN'DAKİ TÜRK DİLİ VE KÜLTÜRÜ FAALİYETLERİNDE SİVİL TEŞEBBÜSLERİN ROLÜ (NURTEN REMZİ ÖRNEĞİ)

Dr. Öğr. Üyesi Atıf AKGÜN*

Özet: Şumnu doğumlu olan Nurten Remzi, yakın dönemde Deliorman Türk kültürünün tanıtılması ve yaşatılması noktasında yoğunlaşan faaliyetleri ile dikkat çeken sayılı şahsiyetten biridir. Çok yönlü bir kişiliğe sahip olan Nurten Remzi'nin en temelde sivil bir teşebbüs olarak tanımlanabilecek kültür faaliyetleri, Türk kültürünün kamu desteğinden yoksun coğrafyalardaki varlık mücadelesi noktasında bir profil sunmaktadır ve etki alanı itibarıyla örnek olabilecek niteliklere sahiptir. Bu bildiride örnek bir şahsiyet merkeze alınarak, belli bir bölge ve dönem sınırlaması ile kadim bir Türk yurdu olan Bulgaristan'ın Deliorman bölgesinde günümüzde Türk kültürünün devamı noktasında sivil inisiyatifin ne şekilde rol oynayabileceği tartışılmış, elde edilen bulgulardan hareketle bazı çıkarımlar ortaya konulmuştur. Çalışma verilerinin sağlanmasında ilgili şahıs ile yapılan görüşmelerden, adı geçen bölgedeki saha araştırmalarımızdan, Şumnu Kültür Evi Derneği'nden ve bölgedeki diğer kaynaklardan elde edilen literatürel dökümanlardan yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Bulgaristan, Türk Kültürü, Deliorman, Nurten Remzi.*

The Role of Civil Organizations in Turkish Language and Culture Activities in Deliorman

Example of "Nurten Remzi"

Abstract: Nurten Remzi, who was born in Shumen, is one of the few people who attracts attention with activities intensified at the point of introducing and maintaining Turkish culture in Deliorman region recently. Nurten Remzi, who has a multi-faceted personality, can be defined as a civilian enterprise in the most basic way. In this study, an exemplary person was taken to the center and Deliorman, which is an ancient Turkish country with a certain region and period limitation, discussed the role of civil initiative in the continuation of Turkish culture. The interviews with the person concerned in the provision of the study data were made from the field research in the mentioned region, the literature documents obtained from the Shumen Turkish Culture House and other sources in the region. As a result, the written sources were evaluated by text analysis and various determinations were made.

Keywords: *Bulgaria, Turkish Culture, Deliorman, Nurten Remzi.*

Giriş

Günümüzde Bulgaristan'ın kuzeydoğusunda yer alan ve Şumnu, Razgrat, Silistre, Rusçuk gibi şehirleri içine alan bölge Balkan Türk tarihindeki adlandırmayla Deliorman Bölgesi olarak anılmaktadır. Tarih boyunca önemli Türk iskan bölgelerinden biri olan bölgede Türk nüfusun XV. yüzyıldan itibaren yoğunlaştığı bilinmektedir. (Kiel, 1994: 141-144) Osmanlı Devleti Döneminde Tuna Vilayeti dahilinde olan bölgede gerek devlet imkanları gerekse vali Mithat Paşa gibi mahalli devlet idarecilerinin özel gayretleri ile zengin bir Türk kültür hayatı bütün canlılığıyla varlık göstermiştir. Osmanlı Devleti'nin balkanlardan çekilişinde önemli bir hadise olan 1878-1879 Osmanlı-Rus Savaşı sonrası başlayan ve bağımsız Bulgaristan Devletinin kurulmasını da içine alan süreç içerisinde Deliorman olarak bilinen bölge topraklarının bir kısmı Romanya'da kalmış ve Deliorman'daki Türk varlığı bu tarihi dönem içerisinde tedricen zayıflamıştır.

Deliorman, Bulgaristan Devleti'nin Prenslük, Krallık ve Bağımsızlık dönemlerinde de Türk kültür varlığı bakımından ülkede öne çıkan bölgelerden biri olma özelliğini devam ettirmiştir. Bölgenin yerleşik unsurları olan Tatar Türkleri ile Türkçe konuşan Romanlar (Çingeneler) da dahil edildiğinde bölgedeki Türk-İslam kültürünün daha geniş bir yayılma alanına sahip olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu kültürün en önemli yansıma alanlarından biri de kuşkusuz Türk kültürüne hizmet eden kurum ve kuruluşlarının varlığıdır. Ancak bu noktada belirtilmesi gereken husus, Osmanlı Devleti dönemi ve nisbeten sosyalist dönemde devlet desteğiyle faaliyet gösteren Türk kültürü alanındaki faaliyetler için 1989 sonrası başlayan dönemin yeni bir durum ortaya çıkarmış olmasıdır. Yeni dönemde Türkçe eğitimde olduğu gibi kültürel faaliyet alanında da bölge Türkleri büyük ölçüde kendi kaderlerine terk edilmiştir. Bu bağlamda sivil teşebbüslerin ve muhtelif sivil toplum kuruluşlarının varlık göstermesi bu yeni dönemde ağırlık kazanmış ve imkânsızlıklara karşın ortaya koydukları kültür faaliyetleri ile değerli hale gelmişlerdir.

* Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dünyası Edebiyatı Anabilim Dalı, atifakgun@gmail.com

Bulgaristan'da gelişen yerel Türk Edebiyatının en canlı olduğu sahalardan ("Rodoplar"  rneğinde olduğu gibi) biri olan Deliorman, birçok Türk şair ve yazarın da doğum yeridir. Bölgenin muhtelif şehir merkezlerinde ve köylerinde edebî yaratıcılıklarını sürdüren yerel temsilcilerin edebi  reticiliklerini pekiştiren en önemli motivasyon da bir araya gelmelerini ve etkinliklerinden haberdar olmalarını sağlayan okuma evleri ve dernek yapılanmalarıdır. (Cebeci 2009:11) Bu kuruluşlar en temelde Türk eğitimcileri ve edebiyatçıları bir araya getirmeyi hedefleyen yapılanmalar olarak  ne çıkar. Bu kurumlar ve kurucuları ülkede kısmen de olsa demokrasiye geçişin yaşandığı 1989 yılından günümüze gelinceye kadar kısa ömürlü olan oluşumlar da dikkate alındığında çok sayıda STK (Sivil Toplum Kurumları) varlığı ortaya koymaktadır. Bu tarz yapılanmalara g  lerle Türkiye'de kurulan göçmen dernekleri de dahil edildiğinde sayıları daha da artmaktadır. Bölgedeki Türk sivil toplum yapılanmalarındaki başarisız örneklerin ise en temelde ekonomik imkânsızlıklar, Bulgaristan kanunlarında azınlıklara yönelik sınırlamalar ve kültür faaliyeti iddiasıyla ortaya çıkan bu yapılanmaların siyasi çıkarlar doğrultusunda çeşitli amaçlara yarar sağlar hale gelmelerinden kaynakladığını söyleyebiliriz. Günümüzde bölgede etkin olan çok sayıda derneği ayrıntılı olarak tanıtımı ve incelenmesi kuşkusuz başka bir çalışmanın konusudur.

1. Nurten Remzi (Hamit) Hakkında Genel Bilgi

Nurten Remzi 8 Haziran 1964 tarihinde şumnu'da doğmuştur. Annesi Azize Hanım Deliorman Türkleri arasında önemli asli unsurlardan biri olan Tatar T rklerindedir. Aynı zamanda bir pehlivan olan babası Remzi Mehmet şaban Bey'in kökeni ise bölgede Osmanlı bakiyesi y r klere uzanmaktadır. Nurten Remzi bazı kaynaklarda eşinin soyadı olan "Hamit" soyadı ile de bilinmektedir. İlk ve ortaokulu şumnu'da tamamlayan Remzi daha sonra Köstendil İktisat Lisesi Muhasebe Bölümünü bitirmiştir. Lise eğitimi sonrasında Ruşuk Ana Okulu EĞitim Enstitüsünde (1983-1985) eğitim alır. Nurten Remzi  niversite eğitimi sırasında şumnu  niversitesi Türk Filolojisi ve Spor Bölümü'nde eğitim almıştır. Bir dönem şumnu'da Türkçe  Ğretmenliği yapan Remzi, Zorunlu Göç nedeniyle 1989'da İsveç'e gitmiştir. Memleketiyle olan bağını sürekli devam ettiren N. Remzi 1990 yılında Bulgaristan'a dönerek şumnu'ya yerleşmiştir. İsmail Basri Hamit ile evli olan Nurten Remzi halihazırda faaliyetlerine şumnu'da devam etmektedir.

1999-2002 yılları arasında Türkiye'de özel okullarda öğretmenlik ve danışmanlık gibi görevlerde bulunan Nurten Remzi Üsküdar Kız Lisesi'nde akordeon dersleri vermiş ve 2 yıl boyunca bazı özel televizyonların  ocuk programlarında danışmanlık görevinde bulunmuştur. 2002 yılından sonra kültürel sahada yoğunlaşan çalışmalarına şumnu'da ağırlık vermiştir. 2002 yılında Leyla Derviş başkanlığındaki *şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi*'nin (Bulgar Devleti tarafından da tanınan bir kuruluştur) bütün çalışma ekiplerinin yöneticiliğini yürütmeye başlayan Nurten Remzi 2007 yılından itibaren ise özel şumnu Kültür Evi Derneği'ni kuruluşunda görev alarak başkanı olmuş ve bu görevini günümüzde de sürdürmektedir. Nurten Remzi söz konusu her iki kurum adına 2007-2012 yılları arasında Bulgaristan Türk çocukları ve gençlerine yönelik Mozaik Dergisi'nin yazı ve yayın müdürlüğü görevini s rd rmuştur. Nurten Remzi  zellikle Deliorman Bölgesinde yoğunlaşan faaliyetlerinde Bulgaristan Türklerinin dil, folklor, müzik vb. kültürel alanlarındaki birçok etkinlikte faaliyet göstermiştir. Bulgaristan Türkleri ile ilgili Trt belgesellerinde (Hidrellez, Balkan müzikleri, Yurdum Balkanlar, Bayramlar) danışman veya görevli sıfatıyla yer almıştır. Bulgaristan Dışında Türkiye, Makedonya, Romanya, Yunanistan (Batı Trakya), Fransa, Almanya, İsveç, Azerbaycan, Kazakistan'da çok bilimsel etkinliğe, folklor festivaline, gazeteciler, yazarlar, şairler buluşmalarına katılmıştır.

Nurten Remzi kültür faaliyetleri yanında edebi sahadaki ürünleri sayesinde şair yönü ile de tanınmıştır. Anı türünde az sayıda (g   ve çocukluk yıllarını anlatan) yazısı da olan Nurten Remzi şiir türü üzerinde karar kılmıştır. Bir kısım şiirlerini 2007 yılında "Kavgamı Seviyorum" adlı eserinde toplamıştır. Daha sonraki yıllarda başta Mozaik Dergisi olmak üzere birçok süreli yayında yer alan şiirleri ile birlikte birçok yeni şiiri yayınlanmıştır. Nurten Remzi'nin çalışmamızın kaynakçasında künyelerine yer verdiğimiz yayınlanmış eserleri dışında hazırlık ve yayın aşamasında olan eserlerinin başlıkları ise şoyledir: Mani Mani Deliorman (Mani Derlemesi), Vapur  ığlıkları (G   Hikayeleri ve Anı), İtiraf (İngilizce şiirler), Ata Yolunda Genç Kalemler ( ocuk şiirleri Antolojisi), Ben Olmak Zor (Ayrımcılık, Baskı ve Zulüm Anıları).

EĞitim altyapısı itibariyle Türkçe eğitimi ve spor bilimleri alanında yetişmiş olan Nurten Remzi'nin hayatı boyunca en çok çalıştığı alanlar arasında gazetecilik ve folklor araştırmacılığı yer almıştır. Saha araştırmasına dayalı söz konusu etkinlikler vesilesiyle Deliorman'ın en ücra Türk köylerine kadar giderek geleneksel giyim unsurlarından, sözlü edebi ürünlere ve başka folklorik

malzemelere varıncaya kadar incelemelerde bulunan N. Remzi daha sonra bu araştırma sonuçlarını muhtelif kitap çalışmalarıyla okuyucuyla da buluşturmuştur.

Nurten Remzi çok yönlü kişiliği ve farklı alanlardaki Türk kültür faaliyetleri ile kuşkusuz akademik çevrelerin de dikkatini çekmiş ve muhtelif sahalardaki eserleri bazı çalışmalara doğrudan ya da dolaylı olarak konu olmuştur. Nurten Remzi hakkında yapılmış olan akademik çalışmalardan tespit edebildiklerimizin künyelerine bildirimizin kaynakçasında yer verilmiştir.

55 yıllık yaşamı boyunca çok yönlü ve renkli bir kişiliğe sahip olan Nurten Remzi'nin özellikle kültürel alandaki faaliyetleri Bulgaristan'daki Türk kültür çalışmalarında sivil teşebbüslerin (Şahıs ve kurum) üstlendiği rolü sergileyecek bir zenginliktedir. Bu bağlamda N. Remzi'nin Türk kültürü alanındaki faaliyetlerinin dört temel alanda (Edebi üreticiliği, yayıncılık faaliyetleri, araştırma faaliyetleri ve STK faaliyetleri) gerçekleştiğini tespit etmek mümkündür. Bildirimizin alt başlıklarında söz konusu faaliyet alanlarındaki ayrıntılı bilgileri paylaşmayı ve çalışmamızda ortaya koyduğumuz tespitlere söz konusu faaliyet alanlarından sonra temas etmeyi uygun buluyoruz:

1. Edebî Üreticiliği

Nurten Remzi aktivist (etkinci) kimliği yanında en çok şair yönü ile tanınmıştır. Edebiyatın özellikle şiir türünde varlık gösteren N. Remzi, Balkan Türklerinin Edebiyatı alanında yayınlanan birçok antolojide* şiirlerine yer verilmiştir. 1989 sonrası yeni bir sosyal mecrada varlığını sürdürmeye çalışan Bulgaristan Türk şiirine katkı sunan zengin kadın şair kadrosu arasında Deliorman'dan bir ses ve renk olarak yer almıştır.

30'lu yaşlarına kadar Bulgarcası daha iyi olan şairin anadili Türkçenin inceliklerine hakim olması ve anadilini şiirler yazacak derecede öğrenmeye başlaması 30'lu yaşlarından sonra olmuştur. Şair bu durumu anılarında hayıflanarak ancak haklı bir gurur ve azim duygusuyla dile getirir. N. Remzi çocukluk ve gençlik dönemlerinde ortaya koyduğu şiirlerini belli bir yaşa gelince yayınlama imkanı bulur. Edebi üretimindeki bu gecikmeyi ve şiire hangi nedenle yöneldiğini "Can Özüm Yoldaşım" şiirinde şu dizelerle dile getirir:

O gün çocuktuk, bugün yaşlı.

Türk ruhumuz, bayrak savruldu.

Canözüm yoldaşım, can verdik.

İnsanlık denen amaç uğruna

Düşmeden doğduğumuz toprağa. (Mozaik Dergisi, S.26: 3)

Nurten Remzi'nin öğrencilik yıllarından itibaren şiir yazdığını ve bu ilk şiir denemelerini defterlerinde muhafaza ettiğini anılarından öğrenmekteyiz. Ne var ki Remzi'nin edebiyata geç adım atması yaşadığı dönem itibariyle ülkede Türkçe'nin yasaklandığı evreye denk gelmesi ile de yakından ilgilidir. Almış olduğu Bulgarca eğitimin tesiri ve dönem şartları gereği çift dillilik gerçeğiyle birlikte yaşayan şairin Türk diline hakimiyeti de kendisini kültür faaliyetlerine vermeye başladığı ileri yaşlarında gelişir ve 2000'li yıllardan itibaren şiirlerini çeşitli süreli yayınlarda yayımlamaya başlar. 2007 yılında şiirleri "Kavgamı Seviyorum" adlı şiir kitabında toplanarak yayınlanır. Daha sonraki yıllarda da şiir türünde kalem oynatmaya devam eden şairin şiirleri özellikle "Mozaik" dergisi sayfalarında yer almıştır. Halihazırda *Mozaik* dergisi sayfalarında yer alan şiirleri müstakil bir kitap haline getirilmemiştir.

Nurten Remzi'nin şiirleri onun yaşam tecrübeleri ile birlikte karakterinin de yansımalarını ihtiva eder. Özgürlüğe düşkünlük ve cesaret ile birleşen çalışkanlık meziyeti onu karakterini özetleyen belirgin çizgilerdir. Bu bağlamda hayatı mücadele ile geçen N. Remzi'nin yaşadıkları karşısında belli bir yaşam felsefesi geliştirdiği görülür. Nitekim şairi şiir'e sevk eden de yine bu duygularını paylaşma ihtiyacıdır. Tek şiir kitabına adını veren "Kavgamı Seviyorum" başlıklı şiir söz konusu durumu en güzel özetleyen şiirleri arasındadır:

"Ben Kavgamı seviyorum,

Yalana haksızlığa baş kaldırıyorum.

Benliğimin, insanlığın uğruna,

Alçakça çıkarlara hayır diyorum. (...)

Türkü olmayı

Yere oturup köy sofrasında,

Acı soğanı parçalayan

Yumruk olmayı seviyorum. (...)" (Remzi, 2007:13)

* Araştırmalarımız neticesinde tespit edebildiğimiz, Nurten Remzi'nin şiirleri ve şair kimliği ile yer aldığı söz konusu antoloji ve derleme hüviyetindeki çalışmaların künyelerine bildirimizin kaynakçasında yer verilmiştir.

Nurten Remzi şiirlerini genellikle serbest nazım şekillerinde ve serbest ölçülerde kaleme almıştır. Genellikle farklı dize sayılarındaki bendlerde toplanan şiirlerinde şekilden ziyade söyleyişin esas alındığı açıktır. Bulgaristan Türklerinde demokratik dönemin getirdiği kısmi özgürlüğün sağladığı yeni imkanları şiire ilk taşıyan şiir örneklerinde önceki dönemlerden farklı olarak milli kültür unsurlarıyla bezeli şiir örnekleri ortaya koyar. “Şumnu”, “Türkülerimiz”, “Canlanır Kurumuş Asmamız”, “Memleketim”, “Ben Türk’üm”, “Bulgaristan Kahramanları” gibi şiirleri doğrudan ya da örtülü olarak Türk kültürüne hasredilen şiirleri olarak öne çıkar. Nurten Remzi Bulgaristan Türk şiirinde milli konuları yoğun olarak işleyen sayılı temsilci arasında yer alır. Bu tarz şiirlerinde “Türklük” duygusu büyük bir cesaretle işlenirken Bulgaristan Türklerinin yakın tarihlerde maruz kaldıkları dramatik sosyal hadiseler de şiirinde yer bulur. “Anlat Desem” adlı şiiri bu konuda verilebilecek örneklerden biridir:

(...)
*Ocak seksen beşi anlat desem,
 Alvanlar'ın ateşleri yanar.
 Tank, dayak, zindanlara rağmen,
 Türk adını hiç kimse vermezken.*

*Göç olaylarını anlat desem,
 Şimdi de kalbimiz ağlar, sızlar.
 Yakınlarımız aydınlarımız,
 Büyük göçte akıp gittiler. (Mozaik S.29: 20)*

Şairin şiirinde çoğu zaman doğrudan bir anlatımla bazen de birtakım soyutlamalarla verdiği sosyal olaylar arasında Türklere yönelik asimilasyon faaliyetleri önemli yer tutar. Bulgaristan’da devlet tarafından “Soya Dönüş” süreci olarak adlandırılan ancak gerçekte “1984-1989 Türkleri Eritme Politikası” olarak bilinen hadiseler 1989 yılında yaşanacak Büyük Göç’e doğru artarak devam eder. (Zafer, 2012: 2) Nurten Remzi’nin yukarıda dizelerine yer verdiğimiz şiirinde Alvanlar köyünde yaşanan bu tarz bir olaya yer verilir. 1985 yılında Kotel (Kazan) ilçesine bağlı Yablonova (Alvanlar) köyü de dahil olmak üzere birçok köyde artan Bulgarlaştırma faaliyetlerine karşı direniş gösteren Türkleriz maruz kaldıkları baskılara söz konusu şiirde gönderme yapılır. Aynı zamanda Deliorman’ın kadim bir Türk yurdu oluşu, aynı şiirde geçen “ecdad yadigarı şehit kanıyla yoğrulmuş toprağı” sözleriyle ifadesini bulur, “göç”ler istenmeyen bir durum olarak anılır.

Nurten Remzi şiirlerinde kendisini Deliorman’ın bir parçası olarak görür. Doğduğu topraklara tarihî bir sorumlulukla bağlıdır. Uzun soluklu şiirlerinden biri olan “Şumnu”, Bulgaristan Türkleri Edebiyatı’nın en güzel Şumnu şiirlerinden biridir.

*Şiirlerin ıhlamur kokar baharlarda.
 Atdarımdan da kalan
 Tarih kokusuna karışır.*

*Suntur hamam, yeni hamam,
 Anularında buharlanır,
 Bedesten susar derin gölgelerinde.
 Bit Pazar alış-veriş civıltısı,
 Geçmişine siner gündün güne.*

(...)
*Kerem sahibi, onur timsali
 Gidenlerde bitmeyen özlem.
 Şeref kaynağı tarihi,
 Sönmeyen bir sevgi ateşi
 Boş gelen dolu gider senden. (Remzi, 2007: 15-20)*

Şumnu’da bugün ayakta kalabilmiş birçok Türk-İslam mimarisi unsurlarına yer verilen şiirde şairin, Şumnu’daki ezan sesine, şehrin çok milletli ve hoşgörülü yapısına, bölgeden sürekli devam eden Türk göçlerine temas ederken söz konusu hususları imgelem süzgecinden geçirerek verme çabası dikkatlerden kaçmaz. Şiirde Şumnu’yu annesine ve babasına benzetmesi de bu hassasiyetin bir sonucudur ve şair memleketiyle organik bir bağ kurar. Ancak Nurten Remzi’nin şiirinde ana mekân kuşkusuz Deliorman’dır. Şair bilinçli bir tercih ile “Deliorman”ı şiirinde bir genel ifade olarak özellikle kullanır. Bu suretle tarihle ve bölgenin Türk kimliğiyle olan bağını diri tutar. “Ne verdi Memleketim”, “Deliorman Tarihinde” ve “Boram Buram Memleketim” gibi başlıklara sahip şiir örneklerinde zikredilen memleket de yine Deliorman’dır:

(...)

*Ellerin yazımda kilitli
Deliorman sevgim şiirinde
Deliorman Türkleri tarihi
Gözlerin ellerin içinde. (Mozaik Dergisi S.30: 3)*

Nurten Remzi'nin birçok şiirinde yer alan Deliorman, tarihi bilgileri ve Türklük bakiyesi mimari eserleri, çalışkan ve cesur bölge insanı ile birlikte verilir. Bölgenin zengin sözlü edebi mirasına, geleneklerine, pehlivanlarına sıklıkla göndermeler yapılır. Deliorman Türklerinin nitelikleri yine bu şiirlerde sıralanır:

(...)
*Memleketim, Deliorman,
Buram buram tarih kokuyorsun. Pehlivanlar, şair, öğretmenler,
Derdin gurur ve özkanlı olmak, Saat kuleleri cami, çeşmeler,
Türklük uğruna şehit vermek. Buram buram yazdın efsaneler. (Mozaik Dergisi S.11: 3)*

Nurten Remzi'nin şiir dünyası en temelde üç tema etrafında şekillenmektedir. Bunlar sırasıyla sosyal-felsefi şiirler, lirik şiirler ve çocuk şiirleridir. Türk kültürünü de ele alma imkanı bulduğu sosyal-felsefi şiirleri içerisinde bir sıra şiirleri de kendisine dair sorgulamalara giriştiği ve bir bakıma yine Türk kültür varlığı ile dolaylı ilişkisi olan felsefi şiirleridir. Bu şiirlerinde şair şiirin gerek öznesi gerekse nesnesi olarak kendisini ortaya koyar. Bunu yaparken de yaşadığı tecrübeler şaire yol gösterir:

*“Gücüm var,
Yeni bir dünya yaratacak.
Herkesin aradığı, özlediği,
Sanat ruhlu bir dünya...” (Remzi, 2007: 29)*

Söz konusu dizelerinde hayalini kurduğu dünyayı kurmaya çabalayan şairin bu macerasında belli bir yalnızlık içerisinde olduğunu felsefi içerikli birçok şiirinde tespit etmek mümkündür. Bir tür aydın yalnızlığı olarak nitelenebilecek bu hususun ya da çevresinde ülkü eksikliği olan insanların çokluğunun nedeni bilinmez ancak şair bu tür bir yalnızlığa rağmen mücadelesinden vazgeçmeye niyetli değildir:

*“Ülkeden ülkeye uçuşum,
Sesim ballı çay melhem.
Saniye saniye zamanım çalınır,
Bitmiyorum...” (Remzi, 2007: 28)*

Nitekim “Dost Eli” ve “Elimde Değil” şiirlerinde yalnızlığını bertaraf eden şeyin yine insana, kendisi gibi olan, kendisine değer veren insana olan eğilimi olduğunu dile getirmektedir. Esasen onun meftuniyeti özüne dair olan her şeydir. Bazen bir ninni, bazen bir dost selamı ondaki yalnızlık duygusunu gidermeye yeter. Son derece hareketli ve mücadeleyle geçen yaşam serüveninde en önemli sığınağı ve kendisini var ettiği yer yine kendisi gibi olanlarla birlikte olduğu memleketidir:

(...)
*“Türklük senden dilendim, Hep gittim, yine döndüm,
Sen misin avuç açtıran, İster ısıt, istersen kov,
Kardeş kardeşi yaktı, Cennetim memleketim,
Üzme, sev ayırmadan. Ebedi kal nefesimde son.” (Remzi, 2007: 48)*

Nurten Remzi'nin şiir sanatında ikinci bir tematik zemin, Bulgaristan Türk şiirinin kadın temsilcilerinin şiirlerinde bir genel bir temayül olarak kendisini gösteren lirik şiirlerdir. Aşk, sevgi, ayrılık, kavuşma vb. alt konular etrafında gelişen bu şiirlerde Nurten Remzi'nin kadın duyarlılığı hissedilir. Sosyal-felsefi içerikli şiirlerindeki hırçın ve baskın üslup yerini daha ince üsluba bırakır ve okur bu şiirlerde karşısında bir kadın şairle muhatap olduğunu hisseder:

*Dikenli bir gülsün, derdin.
Burcu burcu koku saçan
Dikenli bir gülsün, derdin.
Umut veren, süsleyen.*

*Belki güzel bir güldüm ben,
Hiçbir şeye benzemeyen.
Şimdi öyle değiştim ki...
Unut artık o gülü, alı,
Olmuşum kızılıcak dalı... (Remzi, 2007: 93)*

1989 sonrası gelişen Bulgaristan Türk şiirinde önemli bir varlık alanı bulan kadın şairler şiirlerinde Bulgaristan Türk kadını anlatmaya özen göstermişlerdir. Özellikle Rodoplar bölgesine

mensup kadın temsilciler arasında Rodop Türk kadını tasvir eden şiirler kaleme almak adeta bir gelenek halini almıştır. Nurten Remzi ise bir Deliorman sevdalısı olarak yörenin Türk kadını şiirine taşınmış, başta “Kadın Bilgeliği” şiiri olmak üzere lirik şiirlerinin birçoğunda kadın kimliği hakkında değerlendirmelerde bulunmuştur:

Deliorman kadını anlamak

Nedir? ne demektir?

Tütün kurusunun gözünde

Gül kokusunu hissetmektir. (Mozaik Dergisi, S.39: 3)

Nurten Remzi, şiir sanatının milli temalardan sonra en güçlü yanını temsil eden lirik şiirlerinde daha yalnız bir hissiyatla okur karşısına çıkar. Aşk ve sevdâ konusundaki lirik şiirlerini sevdiğiyle konuşur edasıyla kaleme alır. Söz konusu şiirlerinde karşısında sürekli seslendiği, özlemle beklenen, birlikte olmaktan mutlu olunan biri vardır.

Nurten Remzi'nin edebi üreticiliğinde şiir türüyle seslendiği bir diğer hedef kitle çocuklardır. Bu bağlamda onun şiirleri tematik anlamda üçüncü bir alan olarak çocuk dünyasına hasredilen şiirlerden oluşur. Mozaik Dergisinde yer alan birçok şiirinde çocuklara seslenen Nurten Remzi, “Kavgamı Seviyorum” adlı şiir kitabında da çocuk şiirlerini müstakil bir bölüm olarak “Çocuk Şiirleri” alt başlığında bir yerde toplamıştır. Milli ve lirik şiirlerinin yanında neden çocuk şiirini denediğini yine kendisine ait “Aslın Neyse” şiirinin dizelerinde şiire yüklediği misyon ile açıklamaktadır:

(...)

Aslın neyse şiirine renk katsın.

Sırtını dönme gerçek rengine.

Toprak, gökyüzü, denizler olsun.

Sanat ruhlu kalp atışına.

Aslın neyse çöl, çorak olmasın.

Sırtını dönme tarihe masala,

Çocuğuna sevdiz efsane destanları,

Ebedi şiirleşsin asırlara (Mozaik Dergisi, S.33: 3)

Nurten Remzi edebi üreticiliğine kültür aktarımı noktasında belirgin bir işlev yüklediği için çocuk şiirine yönelmiştir. Üstelik bu türde diğer şiirlerde olduğunun aksine kuralları daha çok gözetilen bir tarzı vardır. Öncelikle bu şiirlerinde heceye ve dörtlülere riayet etmeye özen gösterir. Hecenin yedili ölçüsünü tercih eder. Genellikle öğretici bir mahiyette kurguladığı çocuk şiirleri arasında çocuk dünyasına yakın bir edayla kaleme alınmış örnekler bulmak da mümkündür:

Kar yağdı mı çocuklar,

Kardan adam yapalım.

Ele ele verelim,

Güzel halka kuralım.

Dönelim ve duralım,

Çökelim ve kalkalım,

El ele verelim,

Kardan adam olalım. (Mozaik Dergisi, S.3: 14)

Nurten Remzi'nin edebi üreticiliğinde yoğunlaştığı şiir türü onun şair kimliği ile tanınmasını da sağlamıştır. Deliorman Türkleriyle alakalı kültürel alandaki faaliyetleri, bu konudaki çalışkanlığı ve azmi nedeniyle bölgenin kültür muhitlerinde, bazı yerel şair ve yazarlar tarafından kendisi için söylenen “Deliorman'ın delisi” yakıştırmasının farkında olan Nurten Remzi birçok şiirinde bu yakıştırmayı herhangi bir rahatsızlık duymadan kendisi de kullanmıştır. “Bana Dediler”, “Fukara ama Zengin”, “Deliormanın Adı Deli” başlıklı şiirlerinde şairin kendisini “deli” olarak tavsif etmekte herhangi bir sakınca görmediği anlaşılmaktadır:

Deliormanın adı deli

Deliormanın adı deli

Bugün çabaltıyor bir deli

Yollarda kültürümüz uğruna

Deliormanın delisi “Nurten Remzi” (Mozaik Dergisi, S.35: 3)

2. Yayıncılık Faaliyetleri

Bulgaristan Türkleri Çocuk Edebiyatı alanında faaliyet gösteren son süreli yayın 2007-2012 yılları arasında Nurten Remzi'nin kurucusu olduğu ve yayının müdürlüğü görevinde bulunduğu Mozaik dergisidir. Yayının halihazırda Bulgaristan'da Türk çocuklarına yönelik bir derginin olmadığı düşünüldüğünde yayında olduğu yakın tarihte önemli bir boşluğu doldurduğu görülmektedir.

Mozaik dergisi ilk sayısından itibaren Nurten Remzi'nin kişisel çabaları ile yayınlanmıştır. Dergi, maddi imkânsızlıklar nedeniyle reklam alınan kurumlar ve yardımsever kişilerin desteği ile ayakta kalabilmiştir. Nurten Remzi dergi yayınının neden sona erdiği konusunda artan maddi sıkıntıları ve resmi makamlar nezdinde karşılaşılan baskıları sebep olarak dile getirmektedir. Bu bağlamda değerlendirilebilecek hadiselerden biri de terör konusunda sembolik bir tarih olan “11 Eylül” 2012 yılında Nurten Remzi'nin Türkiye'deki bir kültür etkinliğinde olduğu sırada Bulgar polisi tarafından evinde gerçekleşen aramada bilgisayarlarına ve dergi ile ilgili bütün dökümanlara el konulmuş

olmasıdır. Hukuki durumu uzun süre devam eden bu süreçle ilgili Sofya Ayrımcılık Komisyonu ve Strasburg İnsan Hakları Komisyonu nezdinde hak arayışları mücadelelerini sürdüren Remzi'nin bütün yurtdışı seferleri bu nedenle uzun süre takibata uğramış ve dergide sıklıkla yer alan Türk kelimesi nedeniyle çeşitli soruşturmalara muhatap olmuştur.

Mozaik çocuk dergisi içeriği itibarıyla ana dili, kültür, sanat, eğitim konularında Bulgaristan Türk çocukları ve gençlerine yönelik olarak hazırlanmış ve bol görselle desteklenmiştir. 20,5x29,5 ebadındaki derginin 61 sayısı Kasım-2007'den Aralık-2012 tarihine kadar kesintisiz olarak basılı olarak yayınlamıştır (Açıkgöz, 2015: 424). Şumnu Kültür Evi Derneği'nin yayın organı hüviyetiyle yayınlanan dergide ilgili kurum çatısı altında gerçekleşen etkinlikler de temsil ve tanıtım imkanı bulmuştur. Dergi zengin içeriği ile kültür aktarımı noktasında önemli bir işlev yüklenmiştir. Derginin bu bağlamda anılabilecek birçok işlevi arasında “*Türk kültürü unsurlarını tanıtmayı, içselleştirmesi aynı zamanda Bulgaristan Türk halk oyunlarını, türkülerini, mânilerini, atasözlerini, efsanelerini, edebiyatını, ninnilerini, masallarını, kısacası Bulgaristan Türk kültürü unsurlarını tanıtmayı, içselleştirmesi, yaşatması* (Şen, 2013: 237)” öne çıkar.

Nurten Remzi'nin Mozaik Dergisi bünyesindeki yayıncılık faaliyetlerinin Türk dili ve kültürü noktasındaki önemli katkılarından biri de henüz devam etmekte olan “Genç Kalemler” adlı şiir antolojisi projesidir. Gerek dergi içeriğindeki daimi köşelerden “Genç Kalemler”de yer alan, gerekse geleneksel hale getirilen Şumnu Genç Kalemler Şiir Yarışması'nda yer alan Türk çocuklarının ana dillerindeki şiirlerinden meydana getirilecek çalışmanın yayınlanması da söz konusu çocukları Türkçe yazmaya güdülemek adına etkili bir faaliyet olacaktır. Oldukça ciddi bir birikimi ihtiva eden antoloji Deliorman Türk çocuklarının şiirlerini belgeliyor ve gelecek kuşaklara aktarıyor olması bakımından da değerlidir.

Nurten Remzi'nin Mozaik dergisi sayfalarında yer verdiği şiirleri yanında hazırlamış olduğu haber yazıları da belli bir araştırma ürünü olmaları bakımından değerlidir. Nurten Remzi'nin bu tarz haber yazılarında kendi dünya görüşünün yansımalarını bulmak da mümkündür. Bulgaristan'ı kendi ülkesi ve Deliorman'ı memleketi olarak gören Nurten Remzi'nin, kültür faaliyetleri sırasında yaşadığını bütün olumsuzluklara rağmen terk etmediği hoşgörülü tavrı ve Osmanlı tolerans kültürünü yansıtan görüşleri de özellikle Mozaik dergisi sayfalarındaki yazılarında yer almıştır:

Bir Bulgaristan vatandaşı olarak bu memlekette doğduk, burada temiz bir çocuk kalbiyle Türk demeden, Bulgar demeden, Çingene demeden ilk dostluklarımızı kurduk (...) Başka bir ülkede yaşamaya niyetimiz yok, isteğimiz yok. Bizler Bulgaristan Türkü olarak haklarımızı, ayrımlara karşı emeklerimizi, özgürlüklerimizi, eğitimimizi, ekmeğimizi, kültürümüzü burada arayacağız. Kötülükler tarihte kalsın. El ele verelim. Olumsuzluklar yaratmadan, geçmişi unutmadan hoşgörü içinde yaşayalım. Umutlu olalım, huzurlu kalalım! Çocuk ve torunlarımıza, gelecek nesillere gerçek güzellikler, ruh zenginlikleri, insani değerler emanet olsun. Zeytin dalı yeşersin! Bariş güvercinlerinin kanatlarıyla uçalım! (Remzi, 2009: 6-7)

3. Araştırma Faaliyetleri

Nurten Remzi edebî faaliyetleri yanında Deliorman Türk kültürü alanına giren birçok çalışmada araştırmacı veya görevli olarak yer almıştır. Remzi'nin bu bağlamda yer aldığı konferans, panel, sempozyum vb. etkinliklerde Deliorman ve genelde Bulgaristan Türklerini ele alan bilgiler sunan nitelikte çalışmaları olmuştur. Bildirimizin bu bölümünde Nurten Remzi'nin söz konusu alanda kitaplaşan çalışmalarını sahip oldukları niteliklere göre ayrıntılı olarak değerlendirmeyi uygun buluyoruz.

Nurten Remzi'nin Türk kültürü alanındaki araştırmalarının kitaplaşarak yayın imkanı bulduğu ilk çalışma “Deliorman'da Suyun Gözü” adlı folklor derlemeleri eseridir. 2010 yılında Edirne Valiliği'nin de içinde olduğu bir projenin ürünü olarak yayınlanan çalışmada Nurten Remzi'nin özellikle Deliorman bölgesinden derlediği türkü ve maniler ile arşivlerden elde ettiği bilgiler ışığında yine Deliorman'da faaliyet göstermiş olan Türk folklor ekipleri, sanatçı ve müzisyenlerle ilgili görsellere yer verilmiştir. Türkiyeli müzikolog Prof. Dr. Şenel Önalı'nın notaya aktardığı türküler arasında daha önce tespit edilmemiş eserler de bu kitapta yer almıştır. Remzi'nin Şumnu Kültür Evi bünyesinde gerçekleştirdiği türkü etkinlikleri, el işi ve ebru sergileri ve halk oyunları gösterilerinden bol miktarda görselle zenginleştirilen kitabın önsözündeki ifadeler Nurten Remzi'yi araştırmacılık alanında güdüleyen hususu işaret etmektedir:

“Çocuklarımıza, gençlerimize, bizden sonraki nesillere türkülerimizi sözü ve sesi ile bırakmamak, öğretmemek ve unutturmak, geçmişimizi, benliğimizi, özümüzü kaybetmek, kökümüzü kurutmak, kendimizi yok etmek kadar ağır suç işlemiş oluruz gibi düşünceler içindeyim.” (Remzi, 2010: 9)

Nurten Remzi'nin 2015 yılında yayınlanan "Deliorman'da Bülbüllerin Sesi" adlı araştırma kitabı önceki çalışmasıyla aynı konuya sahip olup daha zengin bir içerik ve malzemeye sahiptir. Bu çalışmada Deliorman bölgesinden derlenen başta türküler olmak üzere, mani, tekerleme gibi sözlü ürünlerden örnek metinlere yer verilmiş olup kitap; çocuk oyunlarına, halk oyunlarına ve oyuncularına, geleneksel kıyafetlere, müzik gruplarına ve tanınmış sanatkârlara ait resimler ve tanıtıcı bilgilerle desteklenmiştir.

Birbirinin tamamlayıcısı olarak hazırlanan her iki eser de Deliorman Türklerinin kültürel renklerini (Edebiyat, müzik, dans, kıyafet vb.) yansıtmayı gaye edinen çalışmalardır. Deliorman'da Türklerin giderek azınlık durumunda kaldıkları ancak bölgenin asli unsuru oldukları göz önünde bulundurulduğunda söz konusu araştırma faaliyetleri millî kimliği muhafaza etme noktasında değer kazanmaktadır. Dolayısıyla Nurten Remzi'nin söz konu araştırma faaliyetlerinin çıktıları olan bu eserler ile milli hafıza tazelenmekte ve bir bakıma yeni kuşaklar kültürel miraslarıyla yeniden buluşturulmaya çalışılmaktadır. (İpek, 2015: 313-314)

Nurten Remzi'nin benzer hedefler doğrultusunda gerçekleştirdiği bir diğer araştırma çalışması, Deliorman'ın unutulmuş değerlerinden olup dünya genelinde tanınma imkanı bulmuş bir pehlivan olan Koca Yusuf hakkındadır. Aslen Şumnu'nun Karalar köyünden olan ve Koca Yusuf adıyla bilinen pehlivanın Şumnu'da düzenlenen Koca Yusuf Yağlı güreşleri kapsamında köyündeki evi restore edilerek 2015 yılında Koca Yusuf Müzesi olarak açılmıştır. Türkiye'den Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından desteklenen proje kapsamında Nurten Remzi'nin hazırladığı ve yayınlanan "Deliorman'da Koca Yusuf Canlanıyor" kitabı, söz konusu projenin tanıtımı ile birlikte Deliorman'ın öz değerlerinden biri olan Koca Yusuf'u tespit edilen bütün yerel bilgilerle zenginleştirerek yine bölge ve dünya kamuoyunun dikkatine sunması ve bu kültürel değeri yeniden gündeme getirmesi bakımından önemlidir.

I. Şumnu Koca Yusuf Yağlı Güreşlerinin düzenlenmesinde önemli katkı sunan ve Deliorman Güreşçileri Paneli ve toplantılarını düzenleyen Nurten Remzi aynı zamanda Şumnu Koca Yusuf Derneği'nin ve davul zurna takımının da kurucusu olmuştur. 6 Eylül 2015 yılında Koca Yusuf Müzesi'nin açılışı kapsamında gerçekleşen etkinliklerde kendisinin yürütücüsü olduğu "Koca Yusuf Heykeli" projesi de hayata geçirilmiş ve Şeytancık köyü merkezinde bulunan bahçeye Koca Yusuf'un heykeli dikilmiştir. Gerek Koca Yusuf Müzesi'nin açılışı gerekse heykel projesinin finansmanı Türkiyeli kamu kurumları ile bölgeden Türkiye'ye göç etmiş ya da bölgenin varlıklı Türkleri tarafından desteklenmiştir. Söz konusu etkinliklerin projelendirilmesi ve takibinde Nurten Remzi etkin rol oynamıştır. Koca Yusuf konulu etkinliklerin en kalıcı eserlerinden biri olan "Deliorman'da Koca Yusuf Canlanıyor" kitabı da bu güreşler sırasında basılmış ve Koca Yusuf güreşlerine katılanlarına dağıtılmıştır.

Nurten Remzi adı geçen çalışmanın Önsöz'ünde amacını şu sözlerle açıklar:

"Koca Yusuf ve yağlı güreşlerini eşi olmayan güzel memleketimiz Deliorman'da yıllar sonra yeniden canlandırma zevkini Allah bana nasip etti. Asimilasyon, soykırım, ad değişimi, göç olayları, engeller, eziyetler ve yasaklardan sonra Koca Yusuf'u yeniden Deliorman'da canlandırma imkânını bana nasip etti. Şükürler olsun!" (Remzi, 2015(3): 17-22)

Aslen Deliormanlı olduğu halde artık kendi köyünde dahi yeterince tanınmayan bir şahsiyet haline gelen Koca Yusuf, Bulgaristan dışında da birçok güreş müsabakalarına katılmış, dünya çapında bir üne sahip olmuştur. Ne acıdır ki geçmiş dönemlerin baskı dolu yılları Bulgaristan Türklerine bu değerleri unutturmuştur. Nurten Remzi bu kitabında öncelikle bölgedeki güçlü pehlivan geleneğine dikkati çekmiş ve Deliorman güreşçilerini tanıtmıştır. Koca Yusuf yağlı güreşleriyle ilgili kendi çalışmalarını, karşılaştığı güçlükleri ve başarılarını anlatmıştır. Kitabın içeriğinde yer alan diğer konular arasında şunlar görülür:

Koca Yusuf'un ağaları, lākabının kökeni, bölgeden Koca Yusuf hakkında derlenen çeşitli anlatılar, Şumnu dışında Koca Yusuf konulu çalışmalar, Koca Yusuf Yağlı güreşleri hakkında bilgiler, Koca Yusuf hakkında elde edilen arşiv bilgileri, Koca Yusuf'un hayatı hakkında değişik bilgiler vb.

Hakkında birçok araştırma yapılmış olmasına ve birçok güreşçiye ilham olmasına rağmen Bulgaristan'da Koca Yusuf'u tanıtan böylesine bir çalışmanın ilk olduğunu belirtmekte fayda vardır. Söz konusu etkinliğin gerçekleştirilmesi yolunda karşılaşılan güçlükler arasında en büyüğü bu tür etkinlikler yer almak istemeyen Türklerdir. Bölgedeki birçok Türk yerel yönetici de dahil olmak üzere söz konusu figürler de bir gerçeklik olarak Nurten Remzi'nin paylaştığı bilgiler arasında yer alır. Bu çekince öylesine keskindir ki aynı tedirginlik ilk güreşlerin ağası olmaya talip kişi bulunamamasının da nedenidir. Nurten Remzi kendisine teklif edilen kadın ağalık teklifini de Koca Yusuf geleneğine ters olacağı için reddetmiştir.

4. (STK) Sivil Toplum Kuruluşu Faaliyetleri

Nurten Remzi'nin sivil toplum kuruluşu bağlamında en büyük faaliyet alanı Nazım Hikmet 1881 Kültür Evi ve kendi kurduğu Şumnu Kültür Evi Derneği adlarıyla bilinen kuruluşlardır. Muhtelif kaynaklarda sıklıkla birbiriyle karıştırılan bu yapılar esasen iki ayrı kuruluştur. Nazım Hikmet 1881 Kültür Evi devlet tarafından desteklenir ve resmi statüye sahiptir. Şumnu Kültür Evi Derneği ise özel statüdedir. Nurten Remzi her iki kurumdaki faaliyetlerini paralel yürütmektedir. Nazım Hikmet 1881 Kültür Evi'nde sekreter olan Nurten Remzi, Şumnu Kültür Evi Derneği'nde ise başkandır. Daha önce de sözünü ettiğimiz gibi kültür evleri ve derneklerinin Bulgaristan Türkleri tarihinde belli bir geleneği bulunur. Tarihte Kırcaali Turan Cemiyeti, Bulgaristan Türk Öğretmenler Cemiyeti gibi tanınmış kuruluşlar yanında bugün Kırcaali'de faaliyet gösteren Ömer Lütfi Kültür Derneği ve Şumnu'da faaliyette olan Nazım Hikmet Kültür Evi tarihten gelen bakiyeyi muhtelif fasılalara ve isim değişikliklerine rağmen sürdürebilen sınırlı sayıdaki kuruluş arasındadır.

Bugün faaliyetlerini Nurten Remzi'nin devam ettirdiği Şumnu Nazım Hikmet 1881 Okuma Evi'nin tarihi 1881 yılına kadar uzanmaktadır. Bazı kaynaklarda kuruluşun 1894 yılında resmen kayıt altına alındığı belirtilir. Şumnu'daki Türk aydınların bir tür buluşma mekanı olan kültürevi ilk olarak bölge öğretmenlerinin kitaplarının toplandığı bir kütüphane vasfıyla ortaya çıkar. Ancak zaman içerisinde söz konusu kültür kurumu müzik orkestraları, tiyatro ve folklor gruplarına ev sahipliği yapar, edebiyat ve sanat etkinliklerine sahne olur. Geçmişten günümüze Türk Kıraathanesi, Şafak, Şen Yurt, Turan Cemiyeti, Yeni Devir Okuma Evi vb. adlar ve yapılar altında faaliyet gösteren kuruluş 1954 yılından itibaren Nazım Hikmet Kültür Evi adını alarak Şumnu ve daha genelde Deliorman Türk kültür faaliyetlerinin gerçekleştirildiği önemli bir merkez haline gelir. (Şen, 2013:215-239) Merkezin 2002 yılından beri başında bulunan Nurten Remzi'nin büyük emekleri neticesinde dernek günümüzde Deliorman'da adından en çok söz ettiren Türk sivil toplum kuruluşu durumundadır.

Nurten Remzi çok yönlü aktivist kimliği ve yaratıcılığı noktasında kültür evini bir merkez, bir hareket noktası olarak kullanmakta ve faaliyet alanında yasal zemin söz konusu dernek üzerinden sağlanmaktadır. Nurten Remzi muhtelif faaliyet alanlarında hareket ederken de derneğin mensupları ve takipçileri ile etkileşim halinde olmuştur. Geleneksel hale gelen ve bir etkinliğinde bizzat yer aldığımız Şumnu Genç Kalemler Türkçe Yarışması'na ev sahipliği yapan dernek aynı zamanda Türk halk oyunları, çocuk ve yetişkin koroları, Türk halk müziği ve diğer kurslara da mekan olarak hizmet vermektedir. Muhtelif eliş sergileri ve karagöz tiyatroları da yine bu dernek bünyesinde sergilenmektedir.

Nurten Remzi dernek vasıtasıyla gerçekleştirilen Türk kültür faaliyetlerinde birçok bilim insanı ile kurumsal ve bireysel irtibatlar kurmuş, bu suretle yürüttüğü kültürel faaliyetler ve projelerde bilimsel desteklerden yararlanmışır. Prof. Dr. Cengiz Hakov, Prof. İbrahim Tatarlı, Doç. Dr. İbrahim Yalımov, Prof. Dr. Necati Demir, Prof. Dr. Şenel Önalı, Prof. Dr. Fahrettin Olguner, Doç. Dr. Seher Aşıcı ve Dr. Atif Akgün Şumnu Kültür Evi Derneği'nin çeşitli konularda akademik birikimlerinden istifade ettiği isimler arasındadır.

Şumnu Kültür Evi Derneği'nin önemli faaliyet alanlarından bir diğeri de kütüphane çalışmalarıdır. Söz konusu faaliyet Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi bölümü işbirliği ile gerçekleştirilmiş olup proje neticesinde kültür evi bünyesinde "Necati Demir Okuma Evi" kurulmuştur. Söz konusu proje dahilinde kütüphaneye 4500 kitap hediye edilmiştir.

T.C. 11. cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün bir bölge ziyareti sırasında beraberindeki heyet ile birlikte Şumnu Kültür Evi Derneği'ni ziyaret etmesi çeşitli medya organlarında da yer bulmuş ve bu hadise söz konusu derneğin gündeme gelmesini sağlamıştır. Abdullah Gül'e bu ziyareti sırasında Nurten Remzi tarafından hediye takdim edilerek "Hitabımız" başlıklı şiir okunmuştur. Aynı ziyarette Türkiye cumhurbaşkanı kültür evi mensuplarının türkü ve halk oyunu gösterilerini izleme imkânı bulmuştur.

Yasal engeller ve kısıtlamalar nedeniyle kültür evinin yeri 2 defa değiştirilmiş ve dernek daha eski ve kullanışsız binalarda faaliyet göstermek zorunda bırakılmışır. Derneğe yönelik olumsuz uygulamalardan biri de dernek kütüphanesindeki Türkçe kitap, dergi, belgelerin toplatılarak Şumnu merkez kütüphanesine götürülmesi olmuştur.

Nurten Remzi sivil toplum kuruluşu faaliyetlerinde Bulgar yasalarına olan hâkimiyeti sayesinde mesafe alabilmiştir. Nurten Remzi resmi makamlar nezdinde yürütülen faaliyetlerde vatandaş olduğu ülkeyle iyi niyet temelinde çözüm odaklı ilişkiler geliştirme yolunu tercih etmiştir. Bir başka ifade ile Nurten Remzi sivil toplum kuruluşu faaliyetlerinde sadece kültür odaklı çalışmalar yürütmüş olsa da şahsına ve yönettiği kurumlara kamu makamlarınca uygun çalışma imkânları sunulmamış aksine

bölgedeki diğər azınlık temsilcilerine sağlanan maddi ve manevi destek Nurten Remzi ve kültür faaliyetleri söz konusu olduğunda genellikle sınırlı olmuştur.

Sonuç

Çalışmamızda ele alınan şahsiyet Nurten Remzinin Bulgaristan Türk Kültürüne yönelik faaliyetlerinin tamamı gönüllülük esası (Çoğu zaman kendi maddi imkanları ile) ile gerçekleştirilmiş olup devamlı ve sistemli bir devlet desteğinden yoksundur. Bu noktada Nurten Remzi'yi uzun yıllardır bu sahada motive eden hususun en temelde millî hassasiyeti ve kültür aktarımı noktasında taşıdığı sorumluluk olduğu görülmektedir.

Azınlık olma durumuyla 19. yüzyılın sonlarında tanışan Bulgaristan Türklerinin kültürel varlık mücadelesinde eğitimcilik, yayıncılık ve sivil toplum kuruluşu üyeliği gibi birden çok farklı alanda birlikte faaliyet yürüten Mustafa Oğuz, Mehmet Behçet, Mustafa Celil, Abdullah Fehmi, Mustafa Şerif vb. gibi ilk dönem temsilcilerinin varlığı bu hususta günümüze kadar devam eden çizgiyi yansıtır. Bu bağlamda N. Remzi bu geleneğin güncel temsilcilerinden biridir. Nurten Remzi'nin sözünü ettiğimiz Türk kültürü faaliyetleri dört farklı alanda kendisini göstermektedir. Bunlar “edebi üreticiliği, yayıncılık faaliyetleri, araştırmacılığı ve sivil toplum kuruluşu görevleri”dir. Birçok bakımdan imkansızlıklarla karşıya karşıya olunan bir azınlık sosyolojisi dahilinde bölge Türkleri arasından çıkan aktivistlerin çok yönlü bir eylem alanlarının olmasının kendi içerisinde tutarlı bir durum olduğu kanaatindeyiz. Zira yukarıda sözünü ettiğimiz ilk dönem temsilciler ve günümüzde kültür mücadelesi içerisinde olan temsilcilerin de önemli bir kısmı gazetecilik, yazarlık, sivil toplum kuruluşu üyeliği vb. gibi alanların her birinde az ya da çok etkin olmuşlardır. Nurten Remzi'nin bu sahalarda faaliyet gösterirken yaşadıkları, maruz kaldığı baskılar, karşısına çıkan engeller, bu durumlarda bulduğu çözüm yolları benzer ortamlarda benzer faaliyetler içinde bulunan sivil teşebbüsler için belli bir model sunmaktadır.

Nurten Remzi'nin kültürel faaliyetlerinde seslendiği iki temel hedef kitlenin olmuştur. Bunlar Bulgaristan Türk çocukları ve yetişkinleridir. Başta Mozaik Dergisi ve Kültür Evi Derneği faaliyetleri olmak üzere yürüttüğü çalışmalarda Türk çocuklarına ana dillerini ve milli kültür unsurlarını benimsetme ve yayma gayreti öne çıkar. İkinci olarak özellikle sergi ve araştırma faaliyetlerinde seslendiği hedef kitle ise Bulgaristan Türklerinin yetişkin fertleridir ve bu tarz faaliyetler zengin Deliorman Türk kültürü unsurlarını hatırlatma, ayakta tutma ve arşivlemeye yöneliktir.

Nurten Remzi muhtelif alanlardaki kültürel çalışmalarının maddi kaynakları noktasında projelendirilmeden istifade etmiş; çeşitli kurum ve kuruluşlarından bu suretle destek teminini başarıyla denemiştir. Kültür faaliyetlerinin belli bir ekonomik seviye gerektirdiği ve genellikle kamu kaynaklarıyla finanse edildiği göz önünde bulundurulduğunda Nurten Remzi ve kültür alanındaki faaliyetleri daha dikkat çekici ve değerli bir hal almaktadır. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarının giderek daha da önem kazandığı günümüzde Nurten Remzi, Bulgaristan Türkleri adına bilinmesi ve tanıtılması gereken bir kişiliktir. Dünya genelindeki muhtelif ülkelerde azınlık durumunda varlığını sürdüren Türk topluluklarının meşruiyetlerinin pekiştirilmesi ve evrensel haklarının korunması ve kullanılmasında Nurten Remzi ve benzer şahsiyetler (Balkanlara Türk kültürü alanında faaliyet gösteren) üzerinde yoğunlaşan çok yönlü akademik çalışmaların önemli katkılar sunacağı açıktır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Kerime Bal (2015), “Bulgaristan’ın Şumnu İlinde Çıkarılan Mozaik Dergisinin Türkçe Eğitimi ve Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ahmed, Vedat S. (2002), “Bulgaristan Türklerinin Siyasî ve Kültürel Tarihine Dair Genel Bir Çerçeve”, Türkler Ansiklopedisi, C.20, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, ss.653-667.
- Alev Mehmet, Emel BALIKÇI (2010), “Nurten Remzi”, Alev Kültür Dergisi, S.10, Kırcaali.
- Cebeci, İsa (2010), Örneklerle Deliorman Türk Ağzı Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- .....(2009), “*Deliorman Edebiyat Derneği ve Etkinlikleri*” Rumeli (Haber, Sanat, Araştırma, Yorum, Kültür ve Turizm Dergisi), S.11, Gebze.
- Doğru, Halime Kozlubel (2011), 1844 Sayımına Göre Deliorman ve Dobruca'nın Demografik, Sosyal ve Ekonomik Durumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- İpek, Ozan (2015-Kitap Tanıtımı), “Bulgaristan’da Türkçenin Sesleri: ‘Deliorman’da Suyun Gözü’ ve ‘Deliorman’da Bülbülün Sesi””, Zeitschrift für die Welt der Türken/ Journal of World of Turks, Vol. 7, No. 3, ss. 309-314.
- Kiel, Machiel (1994-Hazırlayan), “Deliorman”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, ss. 141-144.

- Mozaik Dergisi (Şumnu Kültür Evi Yayını), (2007-2012) 3.-11.-26.-27.-29.-30.-33.-35.-39. Sayılar, Şumnu.
- Remzi, Nurten (2007); Kavgamı Seviyorum, Raster Yayınları, Şumnu.
- _____ (2009); “ Daha Neler Neler (Tarihte Kalsın)”, Mozaik Dergisi, Ekim 2009, ss.6-7
- _____ (2010); Deliorman’da Suyun Gözü, Edirne Valiliği İl Özel İdaresi, Edirne.
- _____ (2015\1); Deliormanda Bülbüllerin Sesi, Art Print, Şumnu.
- _____ (2015\2); Deliorman’da Koca Yusuf Canlanıyor, Şumnu Kültür Derneği Yayınları, Şumnu.
- _____ (2015\3); “Şumnu’da Koca Yusuf Müzesi Açılışı”, Destan-ı Kırkpınar Dergisi, Eylül, S.27, 2015, ss. 17-22
- Serbest Ramis (2017-Derleyen), “Razgrad Türk Pedogoji Okulu” (Editör: Mehmet Türker), İstanbul.
- Şen, Ülker, “Bulgaristan’da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe Ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi,” Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks, C.5, S. 2, 2013, ss.215-239
- Yıldız, İpek (2010), “Bulgaristan’daki Türk Kültürü Işığı: *Nurten Remzi*”, Zeitschrift für die Welt der Türken/ Journal of World of Turks, Vol. 2, No. 1, ss. 115-122.
- Zafer, Zeynep (2012), “Bulgaristan Türklerinin 1984-1989 Eritme Politikasına Karşı Direnişi”, Kırcaali Haber Gazetesi, 4 Ocak 2012, Kırcaali.
- Nurten Remzi ve Şiirlerinin Yer Aldığı Antoloji ve Derlemeler:**
- Akif, Haşim (1996), Bir Damlar Su (Seçki), Türk Dil ve Kültür Derneği Yayınları, Ankara.
- Baymak, Osman (2009), Balkan Kadın Şairleri Antolojisi, Bay Yayınları, Prizren.
- _____ (2010), Yüzyılın Yüz Şairi (Bulgaristan Türk Şiiri Antolojisi), Bay Yayınları, Prizren.
- Çete, Mustafa, Ali Piroğlu (2008-Derleyenler), Gönül Esintileri (Derleme), Deliorman Edebiyat Derneği Yayınları, Razgrad.
- Embiyev, Hilmi (2014), Şumnu’da Türk Kültürü (Camiler, Sivil Yapılar ve Aydınlar), Razgrad.
- İsmail, Osman (2014). Şumnu ve Tarihte Bıraktığı İzler, İzmir.
- Işık, İhsan (2007), Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, Elvan Yayınları, İstanbul.
- Işık, Müsamettin (2011-Derleyen), Şumnu’dan Sesler (Seçki) Şiirler ve Öyküler, Veliko Tırnovo.
- Kalkan, Şaban M.(2014), Tuna Boyundan Esintiler II Antoloji, Kıbatek Yayınları, İzmir.
- Kalkan, Şaban M. Atilla Er (2008); Kıbatek Uluslararası Şiir Antolojisi, Kıbatek Yayınları, İzmir.